

BLOGI

Järjestelmäriskipuskuri voimaan

Rahoitusvakaus | 04.07.2018 | Karlo Kauko

KIRJOITTAJA

Karlo Kauko
Neuvonantaja

Vuoden 2018 alussa Finanssivalvonta sai luottolaitoslakiin valtuudet asettaa pankeille ja muille luottolaitoksille lisäpääomavaatimuksen, jota usein kutsutaan nimellä järjestelmäriskipuskuri tai systeimiriskipuskuri. Laissa sitä kutsutaan nimellä rahoitusjärjestelmän rakenteellisten ominaisuuksien perusteella määrättävä lisäpääomavaatimus.

Lisäpääomavaatimuksen tarkoituksena on suojata pankkeja, asiakkaita ja koko kansantaloutta suhdanteista riippumattomilta rakenteellisilta riskeiltä, jotka voivat liittyä esimerkiksi pankkijärjestelmän keskittyneisyyteen tai haavoittuvaan rahoitusrakenteeseen. Pankeille voi rakenteellisten riskien vuoksi aiheutua tappioita, joita varten pitää olla tappionsietokykyä eli vakavaraisuutta. Vakavaraisuusvaatimuksen perusajatuksena on estää tilanteet, joissa velkoja on enemmän kuin varoja. Systeimiriskipuskurivaatimuksen voi täyttää vain ns. ydinpääomalla (CET1). Esimerkiksi osakepääoma ja aikaisempina vuosina kertyneet voitot ovat ydinpääomaa.

Tutkitusti joissain maissa kriisit ovat pysyvästi todennäköisempiä kuin toisissa¹. Taloussykleistä riippumattomiin maakohtaisiin riskeihin varautuminen on siis perusteltua.

Finanssivalvonnan saamat valtuudet perustuvat EU:n direktiiviin². Vaatimus voidaan asettaa joko kaikille pankeille tai osalle niistä. Direktiivissä ei tarkemmin määrätä, minkälainen luottolaitosten osajoukko voisi olla järjestelmäriskipuskurivaatimuksen kohteena.

Useimmat EU- ja ETA-maat ovat ottaneet järjestelmäriskipuskurin kansalliseen lainsäädäntöönsä. Esimerkiksi Ruotsissa on suurimmille pankeille asetettu lisäpääomavaatimus, joka on 3 % laskennallisista riskeistä. Virossa vaatimus on 1 % kaikille pankeille.

EU-maan lainsäädäntö voi antaa jollekin viranomaiselle valtuudet asettaa järjestelmäriskin lisäpääomavaatimuksen, mutta viranomainen ei ehkä käytä tätä valtuutta. Esimerkiksi Saksassa ja

Ranskassa vaatimusta ei ole, mutta jollain viranomaisella olisi valtuudet asettaa se. Vielä vähän aikaa sitten Suomessa oli vastaava tilanne, mutta Finanssivalvonnan johtokunta päätti 29.6.2018, että Nordealle asetetaan kolmen, OP-ryhmälle kahden, Kuntarahoitukselle puolentoista ja muille suomalaisille luottolaitoksille yhden prosentin järjestelmäriskin lisäpääomavaatimukset 1.7.2019 alkaen.

Suomessa lisäpääomavaatimuksen asettamisessa käytetään indikaattoreita, jotka on kirjattu Valtiovarainministeriön asetuksessa. Mittarit koskevat esimerkiksi luottolaitossektorin kokoa ja keskittyneisyyttä sekä riskikeskittymiä. Jos indikaattorit osoittavat Suomelle suurempaa riskiä kuin muille EU-maille keskimäärin, lisäpääomavaatimuksen asettaminen on aiheellista. Samoin jos vähintään kolmen indikaattorin arvo on korkeampi kuin Suomen keskimääräiset indikaattoriarvot menneisyydessä, asetuksen mukaan lisäpääomavaatimuksen asettaminen on aiheellista. Molemmat ehdot täyttyvät.

Monet pankkikriisit ovat alkaneet asuntomarkkinakuplasta, ja asuntoluototus on Suomessa pankeille merkittävämpi riskikeskittymä kuin EU-maissa keskimäärin. Lisäksi rakennusyritysten luototus ylittää muiden maiden keskiarvon. Pankkien rahoitusvaje, siis talletusvarainhankinnan suhteellinen niukkuus, on yksi EU:n suurimmista. Luottolaitossektorin tase suhteessa BKT:hen on Suomessa suurempi kuin muissa EU-maissa keskimäärin, joten mahdollisen pankkikriisin seuraukset olisivat vakavia.

Tarkkaa harkintaa edellyttää myös sopivan pääomavaatimuksen arviointi. Rakenteellisista riskeistä ei voi tarkkaan sanoa, kuinka suuria tappioita niistä aiheutuisi. Tästä ei kannata päätellä, ettei järjestelmäriskin lisäpääomavaatimusta tarvita. Eihän autostakaan poisteta turvavöitä ja turvatyynyjä ainakaan siksi, ettei mahdollisen tulevan kolarin rajuutta voi etukäteen tietää.

Järjestelmäriskipuskuri koskee vain luottolaitoksia. Päivittäisten raha-asioiden hoitoon se ei suoraan vaikuta. Tilisiirrot kulkevat kuten ennenkin, lainojen lyhennykset eivät muutu ja pankkiautomaatista saa käteistä entiseen tapaan. Jollain aikavälillä lainojen ja talletusten korot ehkä riippuvat pääomavaatimuksista, mutta mahdollinen vaikutus tuskin on merkittävä ainakaan normaaleina aikoina. Mutta vahvemman pääomituksen ansiosta normaalien aikojen jatkuminen on entistä todennäköisempää.

Asiasanat

järjestelmäriskipuskuri, makrovakauseräpolitiikka, vakavaraisuusvaatimus